

Türkiye’de akademik dergilerin yapay zekâ politikaları: DergiPark Akademik dergileri üzerine bir değerlendirme

Artificial intelligence policies of academic journals in Türkiye: An evaluation of journals on the DergiPark Academic

Kasım Binici¹, Mehmet Ali Akkaya², Coşkun Polat³

¹Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye

²İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İzmir, Türkiye

³Çankırı Karatekin Üniversitesi, Çankırı, Türkiye

Öz

Bu çalışmada, Türkiye’deki akademik dergilerin makale kabul sürecinde yazarlara, editörlere ve hakemlere yönelik yapay zekâ (YZ) odaklı politika, rehber, bilgilendirme, açıklama vb. sunmalarına ilişkin mevcut durumun ortaya konulması amaçlanmıştır. Son dönemde uluslararası yayıncılık etiği ve editör kuruluşları (COPE, ICMJE, WAME vb.) ile önde gelen dergi yayıncılarının (Elsevier, Springer, Wiley, Clarivate vb.) konuyla ilgili politikalar ve/veya ilkeler belirledikleri bilinmektedir. Bunun yanında, yayın başvuru esaslarında ya da bağımsız politikalar biçiminde YZ araçlarının kullanımına ilişkin ilkeler ve bilgilendirmeler sunan dergilerin sayısı da hızla artmaktadır. Çalışmada, akademik yayıncılıkta YZ politikalarının Türkiye’deki durumunu ortaya koymak amacıyla Türkiye’nin en kapsamlı akademik dergi platformu olan DergiPark Akademik’te (DPA) yer alan dergiler incelenmiş ve var olan politikaların belirlenen ölçütleri karşılama durumu analiz edilmiştir. Araştırma, DPA platformundaki 2.181 dergiden yayımcı kategorisinde tabakalı rastgele örnekleme yöntemi ile eşit temsili gözetilerek seçilen 340 derginin web sayfaları üzerinden doküman analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Örneklem; 204 üniversite, 69 şahıs, 33 dernek ve 34 diğer yayınevi kategorisindeki dergilerden oluşmaktadır. Öncelikle dergilerin YZ politikalarının olup olmadığı belirlenmiş, sonra YZ politikaları olan dergilerde YZ kullanımına ilişkin belirlenen ölçütlerle ilgili bilgi olup olmadığı irdelenmiştir. Değerlendirmeler sonucunda Türkiye’deki akademik dergilerin makale kabul süreçlerinde YZ kullanım politikaları, esasları, bilgilendirmeleri vb. konusunda yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Var olan politika beyanlarının ise yapısal derinliğinin sınırlı, yazar merkezli beyan ağırlığı belirgin; yayınevi, editör ve hakem rollerinin kurumsal düzeydeki politika yansımalarının ise zayıf olduğu görülmüştür. Akademik yayıncılıkta YZ kullanımına ilişkin yayımcı farkındalıklarını Türkiye’deki ulusal literatür bağlamında kapsamlı bir biçimde ele alan bu çalışma, YZ kullanımındaki ilke ve etik yönlerin akademi dünyası tarafından dikkate alındığı ölçüde amacına ulaşacaktır.

Anahtar kelimeler: Akademik yayıncılık, DergiPark Akademik, yapay zekâ, YZ, yapay zekâ politikası, yayıncılık etiği.

Atf için: Binici, K., Akkaya, M. A., & Polat, C.. (2026). Türkiye’de akademik dergilerin yapay zekâ politikaları: DergiPark Akademik dergileri üzerine bir değerlendirme. *Bilgi Dünyası*, 27, Makale 895. <https://doi.org/10.15612/BD.2026.895>

İletişimden sorumlu yazar: Mehmet Ali Akkaya • **E-posta:** mali7akkaya@gmail.com

Gönderim Tarihi: 14 Kasım 2025 **Kabul Tarihi:** 9 Temmuz 2026 **Yayınlanma Tarihi:** 05 Ağustos 2026

Telif hakkı © 2026 Yazar(lar). Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği tarafından yayımlandı. Açık erişimli bu makale, orijinal çalışmaya uygun şekilde atıfta bulunulması koşuluyla, herhangi bir ortamda veya formatta sınırsız kullanım, dağıtım ve çoğaltmaya izin veren **Creative Commons Atf Lisansı (CC BY)** ile dağıtılmıştır.

Abstract

This study highlights the current state of affairs regarding the provision of AI-focused policies, guidelines, information, explanations, etc., to authors, editors, and reviewers in the article acceptance process of academic journals in Türkiye. Recently, it has been observed that international publishing ethics and editorial organizations (COPE, ICMJE, WAME, etc.) and leading journal publishers (Elsevier, Springer, Wiley, Clarivate, etc.) have established relevant policies and/or principles. Furthermore, the number of journals offering principles and information regarding the use of AI tools in their publication submission guidelines or independent policy units is rapidly increasing. In this study, journals listed on DergiPark Akademik (DPA), Türkiye's most comprehensive academic journal platform, were examined to assess the extent to which existing AI policies in academic publishing are met through postal submissions. The research was conducted using document analysis of the web pages of 340 journals selected from 2,181 journals on the DPA platform, using a manual method that ensured equitable representation through publisher stratification. The sample consisted of 204 university journals, 69 registered journals, 33 association journals, and 34 journals from other publishing houses. First, it was determined whether the publications had AI policies, and then it was not specified whether there was information regarding representations of AI use in journals with AI policies. The evaluation results revealed that academic journals in Türkiye are inadequate in terms of AI use policies, principles, information, etc., in their article acceptance series. The structural depth of existing policy statements is limited, and the emphasis on author-centered statements is evident; the institutional-level policy reflections of publisher, editor, and reviewer roles are weak. This study, which examines the publishing countries and the national literature in Türkiye in detail regarding the use of AI in academic publishing, will achieve its purpose to the extent that the distribution of principles and ethics in AI use is taken into consideration by the academic world.

Keywords: Academic publishing, DergiPark Academic, artificial intelligence, AI, artificial intelligence policy, publishing ethics.

Giriş

Yeni bin yılda daha çok gündem olmasıyla birlikte, özellikle son yıllarda toplumun ilgisinin belirgin biçimde yoğunlaştığı ve hatta en çok telaffuz edilen kavramlardan biri olan 'yapay zekâ' (YZ), yaşamın hemen tüm alanında cazibesini artırmaya devam etmektedir. İlk kez 1956 yılında "*akıllı makineler üretme bilimi ve mühendisliği*" olarak tanımlanan yapay zekâ kavramı, sonraki dönemde insan zekâsını taklit eden kural ve ortamlara dayalı akıl yürütebilen ve uyum sağlayabilen akıllı makineler ve algoritmalara doğru evrilmiştir (McCarthy, 2007). Makine öğrenimi, doğal dil işleme ve yapay sinir ağları gibi teknolojik yeniliklerle özellikle öğrenme ve problem çözme gibi bilişsel görevleri gerçekleştirebilen YZ'nin kapsamı hızlı bir biçimde genişlemiştir (Wang, 2019). En genel yaklaşımla, "*bilgisayar sistemlerinin veya algoritmalarının zekâyâ dayalı insan davranışlarını taklit etmeye yeteneği*" (Merriam-Webster, 2025) olarak tanımlanan günümüz YZ teknolojisinin, kişisel ve toplumsal yaşamda uygulanmasının somut olarak anlaşılması ise 30 Kasım 2022'de önceden eğitilmiş üretken dönüştürücülerin (GPT-Generational Pre-trained Transformer) YZ araştırma kuruluşu OpenAI tarafından kamuya sunulmasıyla olmuştur. İstatistiksel dil kalıplarına dayalı yanıtlar üretebilen ChatGPT adlı bu üretken yapay zekâ (ÜYZ) aracı, teknik bir uzmanlık gerektirmeyen kullanımıyla herkesin erişimine sunularak ÜYZ araçlarının kitlesel bilinirliği ve kullanımı açısından milat olmuştur (OpenAI, 2022). Çok yönlü yetenekleri ve çeşitli bağlamlardaki potansiyel uygulamalarıyla kısa sürede 100 milyondan fazla aktif kullanıcı ve milyarlarca ziyaret alarak, şimdilik tarihte en hızlı benimsenen teknolojik yenilik olmuştur (Hern, 2022; Stokel-Walker, 2022; Hu, 2023; The Lancet Digital Health, 2023).

Günümüzde bilgi teknolojisi alanındaki çalışma ve araştırmaların en önemli motivasyon unsuru haline gelen YZ araçları, makine öğrenimi, doğal veya büyük dil işleme, algoritmalar ve derin öğrenme gibi birçok tekniği kullanarak verilerden öğrenmeyi, tahminlerde bulunmayı ve zorlu görevleri yerine getirmeyi mümkün kılmaktadır (Dalalah ve Dalalah, 2023). Bu özelliğiyle akademi ve eğitimden iş dünyasına, sanattan sağlığa kadar hemen her disiplin ve sektörde kullanıcı deneyimini geliştirmek ve verimliliği artırmak için geliştirilen çok sayıda ve türde araçla yaygınlığını her geçen gün daha da artırmaktadır (Ng vd., 2021, s. 1; Rakha vd., 2021, s. 409). ChatGPT ile büyük teknoloji şirketlerinin, Google'ın Bard (günümüzde Gemini) ve Med-PaLM (günümüzde MedLM) ile Microsoft'un Bing Chat'inin (günümüzde Copilot) kullanıma sunulmasıyla benzer çok sayıda yeni ürünün farklı amaçlarla kullanılıyor olması (Singhal vd., 2023, s. 172; Ganjavi vd., 2024), insanların bu teknolojilerle olan etkileşimini sürekli genişleterek gündelik yaşamın bir parçası haline dönüştürmektedir. Yasmin ve Mazhar (2022, s. 3), YZ teknolojilerindeki gelişmelerin olumsuz şüpheleri azaltarak gündelik işlerin rutini haline dönüştüğüne atıfta bulunarak, bu teknolojileri hayatın "*yeni normal*" olarak nitelendirmektedir. Nitekim Aralık 2024 itibarıyla, 4.000'den fazla çalışanla yapılan

bir anket, YZ araçlarının kamuya sunulmasından bu yana 18 yaş üstü çalışanların %30'unun iş yerinde YZ kullandığını, bu oranın Şubat 2024'te %20 olduğunu ortaya koymuştur (Hartley vd., 2024).

Akademi dünyası da YZ tabanlı bu dönüşümden muaf değildir. 2025 Ekim ayı itibarıyla Google Akademik'te yapılan basit taramada İngilizce "artificial intelligence" anahtar sözcüğü ile 6.040.000, Türkçe "yapay zekâ" anahtar sözcüğü ile ise 44.300 sonucun listelenmesi¹, akademik düzlemde kavramın eriştiği yaygınlık düzeyi ve gördüğü ilgi çarpıcı bir tablo ortaya koymaktadır.

Yapay zekâ araçları, kendilerine yöneltilen talep ve soruları yanıtlarken makaleler, kitaplar, bilimsel raporlar, vaka analizleri, web sayfaları, tartışma platformları ve sosyal medya gönderileri gibi web tabanlı metinlerden oluşan geniş veri setinden faydalanır. Söz konusu araçlar, bilimsel bir çalışmanın tamamının kurgulanmasını sağlayacak kapasiteye sahiptir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, YZ araçlarının araştırmacılara çeşitli açılardan önemli avantajlar sunduğu çok açıktır (Xu vd., 2021). YZ'nin ve özellikle ChatGPT gibi ÜYZ araçlarının araştırma sürecinin çeşitli aşamalarına derinlemesine yerleştiğine ilişkin çok sayıda çalışma mevcuttur (Kousha, 2024; Xames ve Shefa, 2023). Bu araçlar, sıradan veya tekrarlayan görevleri yüksek verimlilikle yerine getiren kişisel asistan olarak hizmet ederek akademik üretkenliği artırabilir (Goyanes vd., 2024). Dahası, sürekli zenginleşen veri havuzu ile metinlerin daha açık ifade edilmesinde ve geliştirilmesinde önemli bir rol oynar (Duan vd., 2019; Rahman ve Watanobe, 2023).

YZ teknolojileri iyi kullanıldığında bilimsel araştırmaların hızını ve akademisyenlerin genel verimliliğini artıran temel araçlar olarak görülmektedir (Bornmann vd., 2024; de Winter, 2024; Lehr vd., 2024; Zhang vd., 2024). Ancak YZ teknolojilerinin akademik yayımcılık süreçlerinde artan kullanımı, bilimsel yazım, hakemlik uygulamaları ve akademik etik bağlamında çeşitli tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Çünkü uygun bir denetim olmadan, YZ önemli riskler de oluşturabilmekte, potansiyel olarak önyargılı, kusurlu ve hatta bilimsel olmayan sonuçlara yol açabilmektedir. Bu teknolojilerin kötüye kullanılması, araştırma sonuçlarını çarpıtarak bilimsel araştırmanın temellerini zayıflatabilmektedir (Naik vd., 2022; Orduña-Malea ve Cabezas-Clavijo, 2023). Bu bağlamda, son yıllarda akademik yayımcılıkta YZ araçlarının kullanılmasının neden olacağı çok boyutlu sorunlar ile bu sorunların orta ve uzun vadede bilim dünyasında yol açacağı sonuçlara yönelim söz konusudur (Gendron vd., 2022; Dupps, 2023; Macdonald vd., 2023; Nigel, 2023). Bilimsel araştırmalarda ve yayım süreçlerinde YZ araçlarının nasıl konumlandığını ve hangi ilkesel çerçevelerle sınırlandırılması gerektiğini ele alan çalışmaların sayısı her geçen gün artmaktadır (Kooli ve Al Muftah, 2022; Sandnes, 2024). Yapılan çalışmalar, akademik topluluğun bu konuda dikkatli olması, YZ'nin araştırmadaki rolünü yönlendirmek ve düzenlemek için ilkeler, protokoller ve araçlar geliştirmesinin hayati önem taşıdığına dikkat çekmektedir (Goyanes ve Lopezosa, 2024).

Akademik yayımcılık ve YZ ilişkisinde üzerinde durulan unsurlardan biri YZ ile etik ve bilim etiği ilişkisidir. Bu kapsamda yapılan araştırmalarda akademik dürüstlük ve politik çerçevesi (Plata vd., 2023), akademik yayımcılıkta YZ'nin etik ikilem ve tehditleri (Gendron vd., 2022), akademik yayımcılıkta kullanılan YZ araçlarında büyük dil modellerinin etiği (Lund vd., 2023) ve YZ araçlarının akademik yazar olarak algılanması ve beraberinde getirdikleri (Gomes vd., 2023; Lund ve Naheem, 2023) sıklıkla ele alınan konulardır.

YZ'nin akademik yayımcılık bağlamında ele alındığı en güncel konulardan biri de YZ kullanımına yönelik olarak yayımcıların ve dergilerin rolü ile rehberlik sorumluluğunun sorgulanmasıdır. Zira Nature dergisinin 2022 yılı sonunda akademik yazılarda ChatGPT ve diğer YZ araçlarının kullanımına ilişkin endişeleri ele alan ilk makaleyi (Stokel-Walker, 2022) yayımlamasının ardından, dergiler ve yayımcılar, akademik araştırmalarda YZ araçlarının kullanımının nasıl açıklanacağı konusunda rehberlik sağlamak için editöryal politikalarını ve yazarlara yönelik talimatlarını güncellemeye başlamıştır (Ganjavi vd., 2024). Science dergisi 2023 yılının başında, yazma sürecinde metin, şekil, resim veya grafik oluşturmak için YZ araçlarının kullanımını kısıtlama kararını yayımladığı bir makale ile duyurmuş ve bu karara uymamayı bilimsel etik ihlal olarak kabul edeceğini beyan etmiştir (Thorp, 2023). Bu iki tutumu referans alan pek çok dergi de YZ araçlarının kullanımına kısıtlamalar getirmiş ya da bilimsel etiğe uygunluk açısından tam açıklama ve sorumluluğu üstlenme koşuluyla izin vermeye başlamıştır (Huang ve Tan, 2023). Bugün geline nokta, hemen tüm YZ araçları akademik yazım ve araştırmalarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Yayınevleri, dergiler ve düzenleyici diğer kurumlar da dâhil olmak üzere yayımcılık ekosistemindeki paydaşlar tarafından, bu

¹ Söz konusu tarama 7 Ekim 2025 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

yeni teknolojiyi denetlemenin ve güvenli kullanımını sağlamanın yolları çok yönlü olarak araştırılmakta ve sorgulanmaktadır (Ganjavi vd., 2024). Bu alanın YZ ve araçlarının kullanımı açısından sınırları henüz tam olarak ortaya konabilmiş değildir. Söz konusu gerçeklik, bu çalışmanın da çıkış noktasıdır.

Literatür Özeti

Yaygın toplumsal algıda YZ ve araçlarını mutlak doğru, iyi ve yararlı görme sıgılığını gidermek maksadıyla bu kapsamdaki çalışmaların son derece önemli olduğunu vurgulayarak, çalışmanın odağı, sınırları ve hedefleri doğrultusunda, aynı zamanda konunun kavramsal arka planını da oluşturan ilgili literatür aşağıda ele alınmıştır.

YZ ve araçlarının bilimsel yayımcılık açısından sadece fırsatları değil, kimi tehditleri de beraberinde getirdiğine dikkat çeken ilk çalışmalardan biri Lund ve Naheem (2023)'e aittir. Araştırmacılar bu çalışmada, yapay zekâ yazarlığına ilişkin politikalar ve akademik dergilerin bu araçlara karşı tutumları konusunda önemli bir anlayış eksikliği olduğunu tespit ederek, bu sorundan hareketle 300 üst düzey akademik derginin YZ yazarlık politikalarını incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, dergilerin yarısından fazlasında, yapay zekânın makale hazırlığında kullanımına yönelik ilkelere ve YZ yazarlık politikalarına yer verildiği belirlenmiştir. Bazı dergiler, yazarların YZ kullanımına dair beyanlarını ayrı bir bölümde sunmalarını talep ederken, çoğu dergi ise bu bilgilerin yöntem veya yayın kabul bölümlerinde belirtilmesini yeterli bulmaktadır. Çalışma ayrıca, YZ yazarlık politikalarının yayımcılar ve dergilerin ait olduğu akademik disiplinlere göre farklılık gösterebildiğini ortaya koymakta, buna karşın birçok yayımcının, bünyesindeki dergilerde ortak bir YZ politikası benimsediğine dikkat çekmektedir.

Bu alandaki önemli çalışmalardan bir diğeri de Gomes ve diğerleri (2023) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırma, bilimsel makalelerin yazımı ve değerlendirilmesi aşamalarında yazarların ve hakemlerin YZ araçlarını kullanmalarına ilişkin şeffaf açıklamaların gerekliliğine dikkat çekmektedir. Her ne kadar araştırmacıların YZ desteğiyle bilimsel metin üretimine yönlendirilmesi yenilikçi ve verimli bir yaklaşım olarak değerlendirilse de bu kişilerin akademik yazımın temel ilke ve kurallarını sağlam biçimde kavramalarının da büyük önem taşıdığı vurgulanmaktadır. Çalışmada, dergilerin YZ kullanımına ilişkin kılavuzlarında; çalışma tasarımı türleri, uygun metin yapılandırması, hakem değerlendirme süreci, atıf-referans kullanımı ve diğer akademik yazım normları hakkında yazarlar ile hakemlerin bilgilendirilmesinin gerekliliği ön plana çıkarılmıştır.

İlgili literatürde, yapay zekâ kullanımının etik boyutu da yoğun olarak ele alınmaktadır. Plata ve diğerleri (2023), "Üretken Yapay Zekâ Çağı" bağlamında akademik dürüstlük temasına odaklanan araştırmalarında, bu konuya ilişkin 37 akademik makaleyi ve dünyanın en iyi 20 üniversitesinin kurumsal yaklaşımlarını incelemişlerdir. İçerik analizine dayalı olarak yürütülen bu çalışmada, üç temel tema öne çıkmıştır; akademik dürüstlüğün korunmasına yönelik stratejiler, akademik suistimallerin önlenmesi için öğrenci ve öğretim üyelerinin bilinçlendirilmesi ve üretkenliği desteklemek amacıyla YZ araçlarının akademiye kullanımının teşvik edilmesi. Bu temaların, üniversitelerin YZ odaklı stratejik gündemlerini güncellemelerinde ve akademik araştırmaları destekleyici yönergeler geliştirmelerinde rehberlik edebileceği önerilmiştir. Aynı yıl yayımlanan bir diğer çalışma ise Silverman ve diğerleri (2023) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar, yapay zekâ araçlarının akademik yayımcılık süreçlerinde kullanımına dair hem fırsatlara hem de potansiyel risklere dikkat çekmiştir. Özellikle etik ilkeler bağlamında yazarların sorumluluklarına vurgu yapılan çalışmada, yayımcıların ve dergilerin YZ kullanımına ilişkin açık editoryal politikalar ve yazar talimatları geliştirmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Bu tür düzenlemelerin, akademik şeffaflığı artıracak ve yayımcılıkta güvenilirliğin korunmasına katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

Buraya kadar verilen çalışmalar ve varılan sonuçlara bakıldığında, YZ teknolojilerinin akademik ortamlarda sağlıklı ve etik temellere dayalı biçimde kullanılabilmesi için, net kurallar ve yönlendirici ilkeler içeren politikaların geliştirilmesinin kaçınılmaz olduğu görülmektedir. Özellikle akademik dürüstlük, etik sorumluluklar ve şeffaflık ilkeleri, bu dönüşüm sürecinin merkezinde yer almaktadır.

Ganjavi ve diğerleri (2024), akademik yayımcıların ve bilimsel dergilerin yazarlara yönelik üretken YZ kullanımı konusunda sunduğu rehberlerin kapsamını ve içeriğini belirleme amacıyla yaptıkları çalışmada, en büyük 100 akademik yayımcı ve bilimsel derginin web sitelerinde listelenen YZ kılavuzlarını incelemişlerdir. Yayımcıların %24'ünün YZ kullanımına ilişkin kılavuz sunduğunu, bu kılavuzlarda YZ kullanımı ve ayrıntısının nasıl açıklanması gerektiği konusunda önemli ölçüde

farklılıklar olduğunu belirlemişlerdir. YZ'nin cazibesi artmaya devam ettikçe, bilimsel çıktıların bütünlüğünü koruma adına standart kılavuzlara ihtiyaç duyulduğu çıkarımında bulunmuşlardır.

Simsek ve diğerleri (2024), MEDLINE veri tabanında yer alan 112 radyoloji dergisini inceleyerek, bu dergilerin makale yazım sürecinde YZ kullanımına ilişkin yayımladıkları yönergeleri değerlendirmiştir. Elde edilen bulgular, dergilerin yaklaşık %60'ından fazlasında YZ kullanımına dair bir politikanın bulunduğunu ve bu politikalara sahip dergilerin yaklaşık %58'inde hem metin hem de görsel üretimine yönelik özel düzenlemelere yer verildiğini göstermektedir. Ayrıca, yapay zekâ politikası bulunan dergilerin genellikle daha yüksek etki faktörüne sahip olduğu, buna karşılık politikası bulunmayan dergilerde yazarların YZ kullanımını beyan etme zorunluluğunun büyük ölçüde yer almadığı tespit edilmiştir. Çalışma, akademik şeffaflık ve bilimsel bütünlüğün sağlanabilmesi için, dergilerin güncellenebilir ve dinamik YZ yönergeleri oluşturması ile her makalede YZ kullanımının açık biçimde beyan edilmesi gerektiğini önermektedir.

Garcia (2024), editöre mektup formatında yayımlanan çalışmasında, bilimsel dergilerde yürütülen hakemlik süreçlerinde YZ araçlarının kullanımına dair açık ve net editoryal politikaların eksikliğinin, sürecin bütünlüğünü zayıflatabileceğine ve akademik yayınların güvenilirliğini riske atabileceğine dikkat çekmiştir. Bu bağlamda, söz konusu boşluğun hızla giderilmesi gerektiğini vurgulayan Garcia, hakem değerlendirme süreçlerinde YZ kullanımını açıkça tanımlayan ve yönlendiren güçlü protokollerin bir an önce geliştirilmesini önermektedir.

Gulumbe ve diğerleri (2024), YZ ile akademik dürüstlük arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yürüttükleri araştırmada, yayımcıların ve üniversitelerin akademik çalışmalar kapsamında YZ'ye yönelik nasıl stratejiler ve yönergeler geliştirdiklerini analiz etmişlerdir. Bu kapsamda, Elsevier, Springer, Wiley, Taylor & Francis gibi 18 küresel yayımcı ile çeşitli üniversitelerin yapay zekâ kullanımı ve etik ilkelere dair düzenlemeleri değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, bu düzenlemelerin muhafazakâr bir tutumla sıkı önlemler alınmasını savunan yaklaşımlardan, yapay zekâ teknolojilerinin potansiyelinden yararlanılmasını teşvik eden daha ilerici tutumlara kadar geniş bir yelpazeye yayıldığını ortaya koymaktadır. Çalışmanın sonunda ise, akademik araştırmanın küresel doğası göz önünde bulundurularak, uyarlanabilir, şeffaf ve kültürel farklılıklara duyarlı yönergelerin oluşturulmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

YZ teknolojilerinin akademik yayımcılıkta hızla yaygınlaşması, bu araçların etik kullanımı ve kurumsal politikalarla nasıl düzenlenmesi gerektiğine yönelik tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda Cheng ve Wu (2024), akademik yayımcılıkla ilişkili kurum ve kuruluşların yayımladığı YZ politikalarını incelemiş; özellikle ICMJE (International Committee of Medical Journal Editors) ve WAME (World Association of Medical Editors) gibi otorite kabul edilen kuruluşların, yapay zekânın yazar olarak gösterilmesini uygun bulmayan düzenlemelerine odaklanmıştır. Çalışma, önde gelen yayımcı ve dergilerin YZ kullanımına dair geliştirdikleri ilke ve uygulamalarda önemli çeşitlilikler ve çelişkiler bulunduğu dikkat çekmiş; bu doğrultuda, akademik yayımcılık alanında disiplinler arası geçerliliğe sahip, açık ve bütüncül yönergelere olan acil ihtiyacı vurgulamıştır.

Qadhi ve diğerleri (2024), YZ araçlarının yükseköğretim araştırmalarında ve akademik etik tartışmalarında nasıl konumlandığını değerlendirmiştir. Web of Science, Scopus ve Lens veri tabanlarından elde edilen veriler üzerinde CiteSpace ve VOSviewer yazılımları kullanılarak yapılan kümeleme analizinde üç ana tema öne çıkmıştır; etik ilkeler ve politika belirleme, akademik dürüstlük ve öğrencilerin YZ ile olan etkileşimleri. Araştırmada, akademik kurumların ve dergilerin YZ kullanımına dair uygulanabilir, açık ve evrensel etik kılavuzlar geliştirmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, yükseköğretim politikalarında YZ'ye yönelik eleştirel dijital okuryazarlığın desteklenmesi ve YZ araçlarının yalnızca teknik yönleriyle değil, aynı zamanda sosyal ve etik etkileriyle de ele alınması gerektiği ifade edilmiştir.

YZ politikalarının mevcut durumu, yalnızca disiplinler arası veya genel yayımcılık bağlamında değil, aynı zamanda alan bazında da araştırma konusu olmuştur. Kim (2024), kütüphanecilik ve bilgi bilimi (LIS) alanında dizinlenen 232 akademik dergiyi inceleyerek, bu dergilerde YZ kullanımına ilişkin politika geliştirme düzeyini değerlendirmiştir. Bulgular, dergilerin büyük çoğunluğunda açık bir YZ politikasının bulunmadığını, mevcut politikaların ise genellikle yazım desteğine izin verdiğini; ancak bu kullanıma dair bilgilendirme ve sorumlulukların sınırlı olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, yüksek etki faktörüne ve büyük yayınevi yapısına sahip dergilerin YZ politikası yayımlama olasılığının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu

durum, alandaki genel politika eksikliklerine rağmen, güçlü metriklere ve kurumsal yapıya sahip yayınların YZ düzenlemeleri konusunda daha hızlı hareket ettiğini ve zamanla standartlaşmaya yönelik bir eğilim gösterdiğini ortaya koymaktadır.

2024 yılında yayımlanan çalışmalara bakıldığında (Cheng ve Wu, 2024; Ganjavi vd., 2024; Garcia, 2024; Gulumbe vd., 2024; Kim, 2024; Qadhi vd., 2024; Simsek vd., 2024), akademik yayıncılıkta YZ kullanımına dair mevcut politikaların hâlâ parçalı, tutarsız ve sınırlı olduğu; ancak artan farkındalık ve araştırma yoğunluğu sayesinde, daha bütüncül, disiplinler arası geçerliliği olan ve evrensel etik ilkeleri temel alan politika ve yönergelerin oluşturulması yönünde bir ivmenin olduğu görülmektedir.

Yin ve diğerleri (2025), tıp dergilerinde YZ kullanımına ilişkin yönergelerin kapsamını ve öneri türlerini inceleyen kesitsel bir araştırma gerçekleştirmiştir. SCImago Journal Rank (SJR) verilerine dayalı olarak oluşturulan 200 yüksek ve 140 alt düzey dergiden oluşan örneklem aracılığıyla yürütülen çalışmada, yazar ve hakem yönergeleri dört kategoriye ayrılmış ve içerikleri kodlanarak analiz edilmiştir. Bulgular, üst düzey dergilerin büyük çoğunluğunda bir YZ politikası veya rehberin mevcut olduğunu, bu dergilerin çoğunun YZ'nin yazar olarak kabul edilemeyeceğini açıkça belirttiğini ve YZ kullanımına dair şeffaf açıklamalar talep ettiğini ortaya koymuştur. Ancak yönergeler arasında kapsam ve ayrıntı düzeyinde ciddi farklılıklar olduğu ve özellikle veri analizi gibi kritik alanlarda önemli boşluklar bulunduğu saptanmıştır. Çalışma, bu durumun giderilmesi için yayımcılar arasında iş birliğine dayalı, uzlaşa temelli ve kapsamlı YZ yönergelerine olan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Alan ölçeğinde gerçekleştirilen politika analizlerinden biri olan El Harrath'ın (2025) çalışması, uygulamalı dilbilim (Applied Linguistics) dergilerinde yayımlanan YZ politikalarını incelemiştir. SJR sıralamasına göre seçilen 50 dergi, içerik ve tematik analiz yöntemleriyle değerlendirilmiş; elde edilen bulgular "YZ'nin yazar olarak kabulü", "YZ kullanımının ifşası", "etik kullanım", "veri bütünlüğü" ve "politikaların uyarlanabilirliği" gibi temalar üzerinden kodlanmıştır. Bulgular, dergiler arasında önemli ölçüde politika çeşitliliği olduğunu; bazı dergilerin belirli temaları detaylı biçimde ele aldığını, bazılarının ise eksik ve tutarsız yaklaşımlar benimsediğini göstermiştir. Bu durum, etik yayıncılık ve güvenilirliğin sağlanabilmesi için açık, güncel ve standartlaştırılmış YZ politikalarının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Hoyt ve diğerleri (2025), YZ'nin hakemlik süreçlerindeki potansiyel fayda ve sınırlılıklarını sistematik olarak değerlendirmiştir. Çalışmada, YZ'nin birinci ve ikinci aşama hakemlik süreçlerinde süreci hızlandırma potansiyeline sahip olduğu belirtilmiş; ancak güvenlik, doğruluk, önyargı ve gizlilik gibi etik riskler özellikle vurgulanmıştır. Araştırmacılar, mevcut YZ destekli hakemlik sistemlerinin geniş çaplı uygulanması için yeterli yönetim mekanizmalarının henüz oluşturulmadığını ve yayımcıların bu araçları resmî hakemlik süreçlerine entegre etmeye hazır olmadığını ileri sürmektedir. Bu nedenle, alandaki bilgi eksikliklerinin kapatılmasına yönelik ampirik araştırmaların ve politika geliştirme çabalarının öncelikli olduğu belirtilmiştir. Ebadi ve diğerleri (2025) ise dergi hakemlerinin ÜYZ araçlarına yönelik algılarını inceledikleri çalışmada; bu teknolojilerin iş yükünü azaltma ve tutarlılığı artırma potansiyeline sahip olduğunu, ancak önyargı, şeffaflık ve gizlilik riskleri nedeniyle insan denetiminin vazgeçilmezliğini vurgulamışlardır. Araştırma, editoryal süreçlerde YZ kullanımına dair net kılavuzların eksikliğine ve araştırmacıların bu konudaki farkındalıklarının artırılması gerektiğine dikkat çekmektedir.

Goyanes ve diğerleri (2025) tarafından yürütülen başka bir çalışmada, farklı disiplinlerden en nitelikli dergilerin, araştırmalarda YZ kullanımına yanıt olarak yazar yönergelerini nasıl uyarladıkları sorusuna yanıt aranmıştır. Yapılan içerik analizi sonunda, ilgili referansların dikkat çekici biçimde eksik olduğu, YZ kullanımına ilişkin şeffaflık noktasında da bir standardın sağlanamadığı bulgulanmıştır.

Alan yazındaki çalışmalar bir arada değerlendirildiğinde, YZ'nin akademik yayıncılıktaki yükselişi karşısında henüz standartlaşmamış, çoğu zaman parçalı ve çelişkili kalan uygulamaların olduğu görülmektedir. Gerek yazarlar gerekse hakemler düzeyinde etik ilkelere dayanan, disiplinler arası uyumu gözetken ve teknik olduğu kadar sosyal boyutları da dikkate alan politikaların geliştirilmesi, bilimsel yayıncılığın güvenilirliği ve şeffaflığı açısından kritik bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Ulusal bağlamda ise Türkiye'de YZ'nin akademik alanda benimsenmesine yönelik üst düzey kurumsal adımlar dikkat çekmektedir. Yükseköğretim Kurulu tarafından hazırlanan "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma Ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehber" (YÖK, 2024) ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu tarafından "Üretken Yapay Zekâ Rehberi" (TÜBİTAK, 2026) önemli birer kurumsal referans niteliğindedir. YÖK'ün rehberi, temel olarak akademisyenlerin araştırma ve yazım süreçlerindeki etik yükümlülüklerine odaklanmaktadır. TÜBİTAK'ın rehberi ise ÜYZ araçlarının genel kullanım esaslarını belirlemektedir. Ancak her iki belge de dergi yönetimi, editoryal karar

süreçleri ve hakem değerlendirme protokolleri gibi akademik yayıncılığın iş pratiklerinde ve yönetsel mekanizmalarına dair özelleşmiş bir politika yapısı sunmamaktadır. Dolayısıyla bu rehberler, kapsam ve odakları itibarıyla akademik dergilerin kurumsal düzeyde ihtiyaç duyduğu standartlaştırılmış yayım politikalarını ve yaptırım mekanizmalarını yapılandırma gerekliliğini tam olarak karşılamaktan uzaktır. Ele alınan çalışmalar, akademik yayıncılıkta YZ cazibesi, kullanım yaygınlığı, konforu ve dönüşüm hızının yanı sıra, farklı açılardan beraberinde getirdiği riskler, tehditler ve bilinmezliklerin de dikkate alınması ve önemsenmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Soruları

Bu çalışma, bilimsel yayıncılıkta YZ araçlarının kullanımının bilimsel araştırma sürecinde yol açacağı olası sorunlara karşı bilimsel dergilerin mevcut önlemlerinin Türkiye özelinde durum tespiti ve değerlendirilmesi amacını taşımaktadır. Bilimsel dergi yayıncılığında Türkiye'deki en yaygın platform olarak kullanılan DPA'daki dergilerin YZ ilkeleri, politikaları, editör/yazar/hakem bilgilendirmeleri, etik ilkeler ve yayım politikaları vb. bu amacın gerçekleştirilmesine yönelik verilerin elde edilmesinde başvuru kaynaklarıdır. Konuyla ilgili uluslararası düzeyde yayımcıların/dergilerin aldığı mesafe göz önünde bulundurulduğunda, ulusal akademik yayıncılığın konumunun belirlenmesinin, konuyla ilgili farkındalık yaratılarak akademik yayıncılığın olağan mecrasında seyretmesine katkı sağlayacağı varsayımı çalışmanın sonuç odaklı nihai amacıdır.

Araştırmanın amacını gerçekleştirme adına aşağıda ifade edilen sorulara yanıt bulunması hedeflenmiştir:

- DPA platformunda yayıncılık yapan dergilerde YZ konusundaki genel eğilim ne yöndedir ve YZ politikalarının varlığı ne durumdadır?
- Akademik dergilerde YZ politikalarının varlığı ile yayınevi türü, dergi alanı ve atıf veri tabanlarında yer alma durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Çalışmada, kamusal bir yayın platformu olarak DPA'da yer alan dergilerin web sayfaları üzerinde, yeni bir teknoloji olan YZ'ye ilişkin politikalarda mevcut durumlarını ortaya koyan incelemeler yapılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın evrenini DPA platformunda yer alan dergiler oluşturmaktadır. Platformda dergiler yayımcı türü, dizinlenme durumu, yayımcı, ücret politikası, dergi durumu ve sınıflandırma kategorilerinde listelenmektedir. Kategoriler üzerinde yapılan ilk değerlendirmede yayım süreci biten veya süreci bu platformda artık devam ettirmeyen pasif statüsündeki dergiler (484) evrene dâhil edilmemiştir. Aktif yayın faaliyeti bulunmayan ve web sayfaları güncellenmeyen bu dergilerin evrene dâhil edilmesi, güncel yayıncılık dinamiklerini yansıtan politika oranlarını yapay olarak düşürme ve veriyi manipüle etme riski taşımaktadır. Dolayısıyla analizlerin, politika üretme kapasitesi ve gerekliliği devam eden aktif dergi kümesi üzerinden yürütmesinin sağlıklı olacağı değerlendirilmiştir. Araştırma amacı doğrultusunda ve veri kaynağının sunduğu olanaklar dikkate alınarak, belirlenen dizinlenme durumu ve yayınevi türü değişkenleri temel kategoriler olarak tanımlanmış ve veri toplama süreci bu çerçevede yapılandırılmıştır. YZ politikalarının hızla güncellenen dinamik yapısı göz önünde bulundurularak, dergilerin web sayfaları üzerinden gerçekleştirilen veri toplama işlemi 20 Ekim – 11 Kasım 2025 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Veri kaynağında yayımcı kategorisinde, dergiler üniversite, şahıs, dernek, kamu, firma, vakıf, meslek odası ve sendika şeklinde sınıflandırılmıştır (Tablo 1). Burada kamu kategorisi, üniversiteler ayrı bir kategori olarak tanımlandığından, üniversiteler hariç olmak üzere bakanlıkları, kamu araştırma kurumları ve diğer kamu tüzel kişiliklerine bağlı kuruluşları ifade etmektedir. Bu kapsamda tabakalı bir örneklem seçiminin uygun olacağı değerlendirilerek, örneklem büyüklüğü aktif olan toplam 2.181 dergiden oluşan bir dergi kümesi üzerinden analiz yapılmıştır. Örneklem, sonlu ana kütleler için önerilen Cochran (1963) formülü yardımıyla hesaplanmıştır. Bu doğrultuda, yayınevi türlerine göre oransal olarak tabakalı rastgele örnekleme yöntemi benimsenmiş ve her tabaka içerisinde rastgele seçim yapılmasına karar verilerek, %95 güven düzeyi ve %5 hata payı çerçevesinde yapılan hesaplama sonucunda, çalışmada kullanılacak örneklem büyüklüğü minimum 327 olarak belirlenmiştir. Yayımcı türü kategorisi dikkate alınarak belirlenen bu rakamın üzerinde olan 340 dergi örneklem seçilmesine karar verilmiştir. Tabakalı rastgele örnekleme yöntemi ile örneklem seçimi gerçekleştirilerek, rastgeleliğin korunması ve tekrarlanabilirliğin sağlanması amacıyla sabit bir rastgelelik değeri (fixed random seed) kullanılmıştır. Böylece her seçimde

aynı örneklem grubunun elde edilmesi garanti altına alınmıştır. Tablo 1’de sunulan örneklem kapsamında elde edilen veriler değerlendirilirken, örneklem sayıları düşük olan ($n < 13$) kamu, firma, vakıf, meslek odası ve sendika kategorileri, Ki-kare testi varsayımlarını ve beklenen frekans değerlerini karşılamak ve istatistiksel sapmaları önlemek amacıyla “diğer” adı altında tek bir kategoride birleştirilmiştir. Böylelikle analizler üniversite, şahıs, dernek ve diğer kategorileri üzerinden yürütülmüştür.

Tablo 1. Yayımcı Türüne Göre Dergi Sayısı ve Örneklem Büyüklüğü

Yayımcı türü	Dergi sayısı	Örneklem sayısı
Üniversite	1.301	204
Şahıs	445	69
Dernek	213	33
Kamu	78	12
Firma	77	12
Vakıf	40	6
Meslek Odası	18	3
Sendika	9	1
Toplam	2.181	340

Çalışmada, betimsel yöntem kullanılarak araştırmanın kavramsal çerçevesi ve literatür taraması yoluyla elde edilen bilgiler sunulmuştur. Türkiye’de akademik dergiler için bir yayım platformu olan DPA’da yayımlanan dergilerin, çalışmada belirlenen amaç doğrultusunda ayrıntılı olarak incelenmesi, doküman analizi tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, uluslararası yayımcılık etiği kuruluşlarının (özellikle COPE) güncel rehberleri ve ilgili literatür temel alınarak araştırmacılar tarafından geliştirilen 14 maddelik yapılandırılmış bir kontrol listesi kullanılmıştır. Bu form, dergi politikalarındaki somut unsurların varlığını tespit etmeyi amaçlayan nesnel bir veri toplama aracı olarak tasarlanmıştır. Veriler, istatistiksel analizlere ve karşılaştırmalara olanak tanınması amacıyla temel olarak ikili (evet/hayır) kodlama ile toplanmıştır. Ancak politikaların derinliğini yansıtan ayrıntılar nitel notlar halinde kaydedilerek analiz sürecine dahil edilmiştir. Veri toplama süreci, alanında uzman üç araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Her bir derginin web sayfası araştırmacılar tarafından bağımsız olarak incelenmiştir. “Evet” veya “Hayır” şeklinde sınıflandırılmayan veya niteliksel yorum gerektiren bulgular için ayrıntılı notlar alınmıştır. Soruların büyük oranda nesnel bir varlık-yokluk tespitine dayanması nedeniyle kodlama aşamasında tereddütte kalınan veya araştırmacılar arasında farklı yorumlanan maddeler, tüm araştırmacıların katıldığı değerlendirme toplantılarında tek tek ele alınarak uzlaşıya dayalı kodlama yöntemiyle karara bağlanmıştır. Böylelikle sağlanan fikir birliği ile verilerin geçerlik ve güvenilirliği garanti altına almıştır. Dergilerin YZ’ye ilişkin beyanın bağımsız bir politika kapsamında olmaması durumunda, konuyla ilgili açıklamanın hangi bölümde yer aldığı da ayrıca kaydedilmiştir. Ek olarak, dergilerin web sayfalarında yayımcılık ve etik alanında uluslararası organizasyonlar olan ve dergiler tarafından sıklıkla referans alınan Committee on Publication Ethics (COPE), International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE) ve World Association of Medical Editors (WAME) ilkelerine ve yönlendirmelerine atıfta bulunup bulunmadıkları da sorgulanmış ve bu bilgiler de veri toplama formuna dâhil edilmiştir. Her dergi fen, sosyal ve tıp olmak üzere üç konu alanında sınıflandırılmıştır. Dergilerin YZ politikasının benimsenmesine ilişkin kullanılan 14 maddelik yapılandırılmış soru seti aşağıda sunulmuştur:

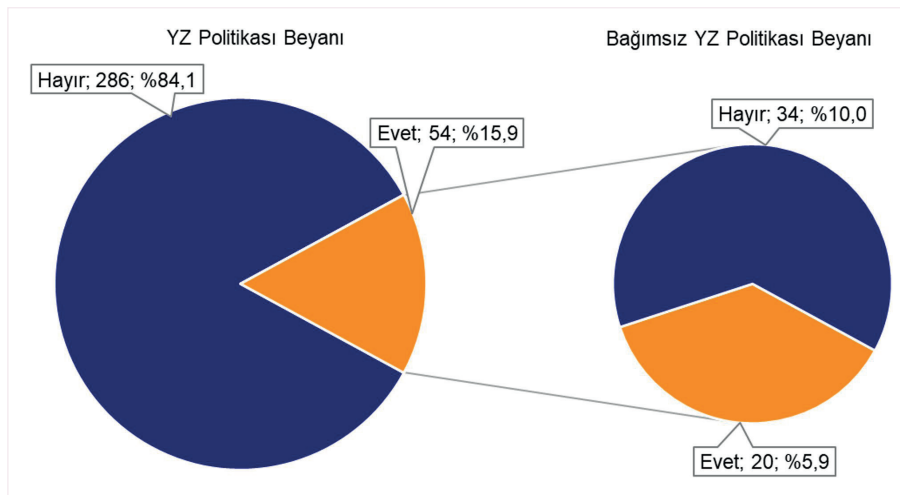
1. YZ beyanı var mı?
2. YZ kullanımı için bağımsız bir politika var mı?
3. YZ için bağımsız politika oluşturulmamışsa, hangi bölümde belirtilmiş?
4. YZ yazar olarak kabul ediliyor mu?
5. Yazarlar için YZ kullanımı beyan zorunluluğu var mı?
6. YZ araçlarının kullanım alanları (hangi araç, nerede) açıkça belirtilmiş mi?
7. YZ araçlarının hipotez, tartışma vb. bölümlerde kullanımına dair kısıtlama var mı?
8. YZ kullanımında sorumluluk yazara açıkça yüklenmiş mi?

9. Yayımcı için YZ kullanım sorumluluğu tanımlanmış mı?
10. Editörler için YZ kullanımına dair sorumluluk tanımlanmış mı?
11. Hakemler için YZ kullanımı ve sorumluluğu belirtilmiş mi?
12. YZ araçlarının kullanımı için etik kurul bildirimi isteniyor mu?
13. Etik riskler konusunda yönerge, tavsiye veya yaptırım içeriyor mu?
14. Uluslararası komitelere atıf var mı?

Yukarıda sunulan ölçütler çerçevesinde toplanan veriler sistematik bir analiz sürecinden geçirilmiştir. Toplanan veriler veri setine uygun düzenlenerek kodlanmıştır. Genel dağılımlarına ilişkin görseller yine bu araç kullanılarak sunulmuştur. İstatistiksel çözümler için ise SPSS istatistik yazılımı kullanılmıştır. Sıklık dağılımları, yüzde oranları ve çapraz tablolar aracılığıyla veriler sistematik biçimde irdelenmiş, dergilerin YZ politikalarına ilişkin genel eğilimleri ortaya konulmuştur. YZ politikası beyanlarının konu alanlarına, atıf veri tabanlarında taranma durumuna ve yayınevi ana kategorilerine göre dağılımlarında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Kategorik değişkenler arasındaki bağımsızlık ilişkisi Ki-kare testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Tüm istatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi $p < ,05$ olarak kabul edilmiştir. Yapılan testlerde istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmaması durumunda, hücreler arasındaki olası farklılıkları daha ayrıntılı biçimde inceleyebilmek için Düzeltilmiş Standartlaştırılmış Artık Değerler (Adjusted Standardized Residual) hesaplanmıştır. Analizlerde $\pm 1,96$ eşik değerini aşan bulgular, ilgili kategorinin genel eğilimden %95 güven düzeyinde anlamlı biçimde ayrıldığı şeklinde değerlendirilmiştir. Bu değerler, her bir hücrenin beklenen frekanstan ne ölçüde sapma gösterdiğini ve hangi kategorilerin genel eğilimden anlamlı biçimde ayrıldığını belirlemek amacıyla yorumlanmıştır. Ayrıca ölçütler arasında anlamlı örüntüler olup olmadığı da sistematik olarak irdelenmiştir.

Bulgular

YZ politikası varlığında mevcut durumun ortaya konulması amacıyla örnekleme oluşturan 340 akademik dergi üzerinde yapılan inceleme sonucunda, DPA platformunda yayımlanan dergilerin büyük çoğunluğunun (%84,1; $n=286$) web sayfasında herhangi bir YZ beyanına rastlanmamıştır. Buna karşılık, yalnızca %15,9'unun ($n=54$) bir YZ politikasının olduğu görülmüştür. Nispeten sınırlı bir dergi grubunu oluşturan bu kümeye ait beyan biçimlerine bakıldığında, dergilerin %5,9'unun ($n=20$) YZ'ye ilişkin bağımsız bir politika metni oluşturduğu, %10'unun ($n=34$) ise bu beyanları genellikle "etik ilkeler" başlığı altında, alt bir bölüm olarak sunduğu tespit edilmiştir (Şekil 1). Bu bulgu bir farklılaşmayı işaret etmekte olup, akademik yayıncılık ve YZ ilişkisinde genel olarak daha çok var olan etik çerçevelerin altına eklenmiş bir görüntüyü yansıtmaktadır.

Şekil 1. Dergilerin Yayıncılık İlkeleri İçindeki Yapay Zekâ Beyanının Gösterim Durumu

Çalışmada resmedilen bu genel görünümün ardından, YZ beyanı bulunan dergilerin konu alanlarına, atıf veri tabanlarında taranma durumlarına ve yayınevi ana kategorilerine göre dağılımı incelenmiştir. Söz konusu değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ise Ki-kare testi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen bulguların gösterimi ve yorumlanması, araştırmanın kapsamı ve bağlamı dikkate alınarak yapılmıştır. Çalışmada öncelikli olarak, akademik dergi yayımcılığında disiplinlerin yayımcılık pratiklerini biçimlendiren önemli bir değişken olduğu ve bu durumun dergilerin YZ politikalarına da yansiyabileceği varsayımından hareketle, dergilerin YZ beyanlarının konu alanlarına göre dağılımlarına bakılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. YZ Politikası Beyanının Konu Kategorilerine, Atıf İndekslerinde Bulunma ve Yayınevi Kategorilerine Göre Dağılımı

		Evet			Hayır			Toplam		χ^2
		n	%	Adj. Residual	n	%	Adj. Residual	n	%	
Konu	Fen	8	11,60	-1,1	61	88,40	1,1	69	100	$\chi^2(2) = 1,273$, p = 0.529
	Sosyal	39	17,30	1	187	82,70	-1	226	100	
	Tıp	7	15,60	-0,1	38	84,40	0,1	45	100	
	Toplam	54	15,90		286	84,10		340	100	
Atıf İndeksleri	Dizinleniyor	28	19,2	1,4	118	80,8	-1,4	146	100	$\chi^2(1) = 2,080$, p = 0.149
	Dizinlenmiyor	26	13,4	-1,4	168	86,6	1,4	194	100	
	Toplam	54	15,9		286	84,1		340	100	
Yayınevi kategorisi	Dernek	4	12,1	-0,6	29	87,9	0,6	33	100	$\chi^2(3) = 5,56$, p = 0.135
	Şahıs	6	8,7	-1,8	63	91,3	1,8	69	100	
	Üniversite	40	19,6	2,3	164	80,4	-2,3	204	100	
	Diğer	4	11,8	-0,7	30	88,2	0,7	34	100	
	Toplam	54	15,9		286	84,1		340	100	

Not: Yüzdelere satır bazında hesaplanmıştır.

DPA platformunda yayımlanan dergilerin YZ politikası beyanında bulunma durumları konu alanları açısından incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunmadığı görülmüştür ($\chi^2(2) = 1,273$, p = 0.529). Bu bulgu, YZ beyanının fen, sosyal ve tıp alanlarındaki dergiler arasında benzer oranlarda yer aldığını göstermektedir. Oransal olarak bakıldığında, sosyal bilimler alanındaki dergilerde YZ beyan oranı %17,3 (n=39) ile diğer alanlara göre biraz daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel düzeyde anlam taşımamaktadır. Fen bilimleri dergilerinde YZ beyan oranı %11,6 (n=8), tıp alanında ise %15,6 (n=7) olarak tespit edilmiştir. Düzeltilmiş standartlaştırılmış artık değerler de bu farkların anlamlı olmadığını teyit etmektedir. Bunun yanı sıra, hiçbir alanın beklenen değerden belirgin biçimde sapma göstermediği de görülmektedir (Adj. Residual <1,96). Bu sonuçlar, araştırmaya dâhil edilen dergilerde YZ politikası beyanının disiplinler arası düzlemde benzer bir düşüklük düzeyinde seyrettiğini ortaya koymaktadır.

Bir derginin atıf veri tabanlarında yer alması, günümüz akademik yayımcılığında genellikle görünürlük unsuru olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle, söz konusu değişkenin dergilerin YZ politikası beyanlarına yansıyor yansımıyor ortaya konulmuştur. Yapılan analiz sonuçları (Tablo 2), Web of Science platformunun veri tabanları (SCIE, SSCI, A&HCI, ESCI), SCOPUS ya da TR Dizin gibi atıf veri tabanlarında yer alma durumu ile dergilerin YZ beyanında bulunma eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığını göstermektedir ($\chi^2(1) = 2,080$, p = 0.149). Atıf veri tabanlarından herhangi birinde taranan dergilerde YZ beyan oranı %19,2 (n=28) iken, dizinlenmeyen dergilerde bu oran %13,4 (n=26) olarak tespit edilmiştir. Söz konusu oran dizinli dergilerde görece daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel açıdan anlam taşımamaktadır. Düzeltilmiş standartlaştırılmış artık değerler ($\pm 1,4$) de bu sonucu desteklemektedir. Bu kapsamda elde edilen veriler, hiçbir grubun beklenen değerden anlamlı biçimde sapma göstermediğini ortaya koymaktadır (Adj. Residual <1,96). Buna göre, DPA platformundaki dergilerin atıf veri tabanlarında taranıyor olma statüsünün tek başına YZ politikası benimseme eğilimini açıklamadığını söylemek yanılıgı olmayacaktır.

Dergiler, DPA çatısı altında tek bir platform üzerinden yayımlanıyor olsa da bu platformda yer alan dergiler farklı yayınevi kimlikleri altında akademik yayımcılık faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu bağlamda, akademik dergilerin bağlı bulunduğu

yayınevi türünün, editöryal politika ve yönetim anlayışına yansıyor yansımadağı önemli bir husus olarak değerlendirilmiştir. Bundan dolayı, dergilerin YZ politikası beyanlarında yayınevi kategorilerinin belirleyici bir fark oluşturup oluşturmadığı da analiz edilmiştir. Yapılan analiz ve değerlendirme sonucunda (Tablo 2), konu kategorisi ve atıf veri tabanlarında yer alma durumu değişkenlerinde olduğu gibi, yayınevi kategorisi ile YZ beyanında bulunma durumu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2(3) = 5,56$, $p = 0,135$). Bununla birlikte, oranlar incelendiğinde, üniversite yayınevleri tarafından yayımlanan dergilerde YZ beyanı bulunma oranının %19,6 ($n=40$) ile diğer kategorilere göre nispeten daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna karşılık, dernek (%12,1; $n=4$), diğer kurum (kamu, firma, vakıf, meslek odası ve sendika) (%11,8; $n=4$) ve özellikle şahıs yayınevlerine (%8,7; $n=6$) ait dergilerde bu oran daha düşük düzeyde kalmıştır. Düzeltilmiş standartlaştırılmış artık değerler incelendiğinde ise yalnızca üniversite yayınevleri kategorisinde beklenen değerin üzerinde anlamlı bir sapma olduğu görülmektedir (Adj. Residual = 2,3; $>1,96$). Bu durum, üniversite yayınevlerinin YZ politikası beyanında bulunma olasılığının beklenenden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Diğer kategorilerden farklı olarak, DPA çatısı altında yer alan üniversite yayınevlerinin kurumsal yapıları gereği YZ politikasına görece daha açık olduğu, ancak genel eğilim itibarıyla yayınevi türünün de tek başına YZ beyanı üzerinde belirleyici bir etki oluşturmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Yapay Zekâ Beyanının Ölçütler Kapsamında Dağılımı

	Evet		Hayır		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Madde-4	0	0,0	340	100	340	100
Madde-5	50	14,7	290	85,3	340	100
Madde-6	35	10,3	305	89,7	340	100
Madde-7	25	7,4	315	92,6	340	100
Madde-8	49	14,4	291	85,6	340	100
Madde-9	3	0,9	337	99,1	340	100
Madde-10	16	4,7	324	95,3	340	100
Madde-11	16	4,7	324	95,3	340	100
Madde-12	0	0	340	100	340	100
Madde-13	16	4,7	324	95,3	340	100

Araştırmada, dergilerin YZ politikalarının içeriklerine ilişkin belirlenen alt ölçütler üzerinden yapılan değerlendirme sonucunda, genel olarak kayda değer farklılıkların bulunduğu görülmektedir (Tablo 3). Bu bağlamda elde edilen veriler, YZ beyanında bulunan %16'lık ($n=54$) dergi grubunun YZ'nin akademik yayıncılıktaki sorumluluk alanlarına farklı biçimlerde yaklaştığını ortaya koymaktadır. Politika beyanlarının yazar, editör, hakem ve yayımcı aktörler arasında ağırlıklı olarak yazar merkezli şekillendiği görülmektedir. Yazarlar açısından YZ'nin nasıl konumlandırıldığına detaylı olarak bakıldığında (Madde 4-8), dergilerin tamamında YZ'nin yazar olarak kabul edilmediği görülmektedir (Madde 4). Bu sonuç, uluslararası yayım kuruluşlarınca da benimsenen etik normlarla uyumlu olup, YZ'nin bağımsız bir yazar kimliği olarak tanınmaması yönündeki yaklaşımı yansıtmaktadır. Buna karşılık, yazarlara YZ kullanımını beyan etme zorunluluğu getiren dergilerin oranı ilgili maddeler arasında en yüksek değerle %14,7 ($n=50$)'dir. Dergilerin bu ölçütte yazar sorumluluğunu ön plana çıkarmaları, şeffaflık ve etik hesap verebilirlik ilkelerine vurgu yaptıklarını göstermektedir (Madde 5). Benzer şekilde, yazarlar için YZ araçlarının hangi amaçlarla veya hangi aşamalarda kullanıldığının açık biçimde belirtilmesi durumuna ilişkin beyan oranı örneklem genelinde %10,3 ($n=35$) olarak tespit edilmiştir (Madde 6). YZ kullanımına ilişkin sorumluluğun yazarlara yüklenmesi ölçütünde ise oran %14,4 ($n=49$) düzeyindedir. Yayım etiğinde "sorumluluk yazara aittir" ilkesinin YZ bağlamında da tezahür ettiğini gösteren bu ölçüt, oransal olarak en yüksek değerlere sahip olan göstergelerden biridir (Madde 8). Diğer taraftan, yazar kategorisinde en zayıf düzeyde temsil edilen durum, YZ araçlarının hipotez, tartışma gibi bölümlerde kullanımına yönelik kısıtlama getiren madde olup, bunun oranı yalnızca %7,4 ($n=25$) düzeyindedir.

YZ politikalarında yayımcı, editör ve hakem rollerine ilişkin maddelerde ise anlamlı bir sessizlik ya da eksiklik olarak nitelendirilebilecek bir durum dikkat çekmektedir (Tablo 3). Yayımcıya yönelik sorumluluk tanımlarına ilişkin beyan oranı oldukça düşük olup, yalnızca %0,9 ($n=3$) düzeyindedir (Madde 9). Bu sonuç, yayımcıların YZ'ye ilişkin kurumsal politika geliştirmede henüz yeterli tepkiyi göstermediğini ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, editörler (Madde 10) ve hakemler

(Madde 11) için de YZ beyanı ve sorumluluğu içerisinde bulunma oranlarının çok düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Her iki aktör grubuna yönelik bulguların büyük oranda (%4,7; n=16) “hayır” seçeneğinde yoğunlaşması, YZ’nin henüz editoryal karar verme süreçleri ve hakemlik işlevlerine ilişkin açık ve ortak bir tutum oluşturacak biçimde uyumlaştırılmadığını göstermektedir. Ayrıca, hiçbir derginin YZ araçlarının kullanımına ilişkin etik kurul bildirimi talep etmediği belirlenmiştir (Madde 12). Diğer taraftan, dergi politikasında YZ odağında etik risklere yönelik yönerge, tavsiye veya yaptırımlara (Madde 13) düşük düzeyde yer verilmesi (%4,7; n=16), YZ’nin olası etik sonuçlarına ilişkin farkındalığın henüz sınırlı biçimde dergi politikalarına yansıdığını düşündürmektedir.

Bulgular, bütüncül bir yaklaşımla değerlendirildiğinde, yapay zekâya yönelik politikaların ağırlıklı olarak yazar merkezli bir sorumluluk anlayışına dayandığını ortaya koymaktadır. Bu durum, beyan zorunluluğu, kullanımın açıkça belirtilmesi ve yazara sorumluluk yüklenmesi gibi düzenlemelerde kendini göstermektedir. Buna karşılık, yayımcı, editör ve hakem sorumluluğunun politikalarla düşük oranda yansımaları, YZ kullanımının beyan edilmemesi durumunda yaptırım eksikliği gibi net tanımlanmayan durumlar ise yayımcılık düzeyindeki politika boşluklarını ortaya koymaktadır. YZ’ye ilişkin bu genel tablo dikkate alındığında, akademik dergilerde politikaların yazarın merkezde olduğu bireysel etik sorumluluk temelli bir yaklaşımla şekillendiği, buna karşın yayımcı ve editoryal düzeyde kurumsal politikalarla henüz tam olarak geçilemediği değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

Tablo 4. YZ Politikalarında Beyan Durumunun Gösterimi

	Evet		Hayır		Evet	Toplam	
	Alt Bölüm	Bağımsız	Alt Bölüm	Bağımsız		Hayır	Toplam
Madde-5	30	20	4	0	50	4	54
Madde-6	16	19	18	1	35	19	54
Madde-7	12	13	22	7	25	29	54
Madde-8	29	20	5	0	49	5	54
Madde-9	1	2	33	18	3	51	54
Madde-10	3	13	31	7	16	38	54
Madde-11	4	12	30	8	16	38	54
Madde-13	5	10	29	10	15	39	54

	Düşük	Orta	Yüksek
--	-------	------	--------

Tablo 4 incelendiğinde, YZ beyan durumunun bağımsız politika veya alt başlık altında ele alınıp biçimi ile değerlendirme maddelerinin ayrıntı düzeyinin (düşük, orta, yüksek) belirgin biçimde farklılaştığı görülmektedir. Genel olarak YZ’ye ilişkin maddelerin büyük bölümü, bağımsız bir politika olarak değil, daha çok etik ilkeler gibi başlıklar altında, sonradan eklenmiş alt bölüm biçiminde yer almaktadır. Maddeler detay düzeyde incelendiğinde, yazar sorumluluğuna ilişkin maddeler (madde 5 ve madde 8) her iki kategoride de en yüksek temsil oranına sahiptir. Özellikle beyan zorunluluğun olduğu madde 5’te söz konusu unsura 30 derginin alt bölüm, 20 derginin ise bağımsız politika kapsamında yer vermesi, yazar sorumluluğu merkezli etik bilincin benimsendiğini göstermektedir. Benzer biçimde sorumluluğun yazara yüklendiği madde 8’in 29 derginin alt bölümünde, 20’sinde ise bağımsız politika içinde yer aldığı görülmektedir. Bu tutum, YZ kullanımında yazarın sorumluluğunu açık biçimde tanımlama eğiliminin güçlü olduğunu ortaya koymaktadır. Esasen yazar sorumluluğu çerçevesinde ele alınan YZ araçlarının kullanım alanlarının belirtilmesi (Madde 6) ile hipotez, tartışma vb. bölümlerde YZ kullanımına dair kısıtlama (Madde 7), hem bağımsız politika hem de alt bölüm düzeyinde dengeli biçimde yer almıştır. Buna karşılık, yayımcı, editör ve hakem sorumluluklarına ilişkin maddelerde (Madde 9, 10 ve 11) hem alt bölüm hem de bağımsız politika düzeyinde oldukça sınırlı bir temsil söz konusudur. Örneğin madde 9’da yalnızca üç dergi (1 alt bölüm, 2 bağımsız) yayımcı sorumluluğunu tanımlamıştır. Editör (Madde 10) ve hakem (madde 11) maddelerinde de benzer biçimde sadece 16 dergi YZ sorumluluğunu belirtmiştir. Bu sonuç akademik yayıncılığın kurumsal aktörleri olarak yayımcı, editör ve hakemlerin YZ politikalarında ikincil konumda kaldığını, beyan yapısının yazar odaklı biçimde şekillendiğini göstermektedir. Diğer taraftan etik risklere yönelik düzenlemelerin olduğu madde 13 hakkında derlenen verilerin büyük çoğunluğu “hayır” kategorisinde yer almaktadır. Sadece 15 tane derginin beyanında etik riskler konusunda yönerge, tavsiye veya yaptırım izlerine rastlanmıştır. Bunun da sadece 10

tanisinin bağımsız politikada yer alması ise dikkat çekicidir. Söz konusunu bu durum, YZ'ye ilişkin yaptırım mekanizmalarının henüz oluşmadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 5. Uluslararası Yayım ve Araştırma Etiği Kuruluşlarına Atıf Durumu ile YZ Beyanında Bulunan Dergilerin Dağılımı

		YZ Beyanı							χ^2
		Evet		Hayır		Toplam			
		n	Satır %	n	Satır %	n	Sütun %	Satır %	
COPE	Evet	52	96,3	2	3,7	54	15,90	100	$\chi^2(1) = 6,657,$ p = 0.010
	Hayır	236	82,5	50	17,5	286	84,10	100	
	Toplam	288	84,7	52	15,3	340	100	100	
WAME	Evet	13	33,3	26	66,7	39	11,50	100	$\chi^2(1) = 10,042,$ p = 0.002
	Hayır	41	13,6	260	86,4	301	88,50	100	
	Toplam	54	15,9	286	84,1	340	100	100	
ICMJE	Evet	7	25,0	21	75,0	28	8,20	100	$\chi^2(1) = 1,89,$ p = 0.168
	Hayır	47	15,1	265	84,9	312	91,80	100	
	Toplam	54	15,9	286	84,1	340	100	100	

Dergilerin web sayfalarında yapılan incelemede, uluslararası etik kuruluşların ilkelerine atıfta bulunma durumları ile YZ politikası beyanında bulunma arasındaki ilişkide anlamlı düzeyde farklılıklar gözlenmiştir (Tablo 5). COPE ilkelerine atıfta bulunan dergiler (n=288; %84,7) arasında YZ beyanında bulunma oranı istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılık göstermektedir. Bu gruptaki dergilerin neredeyse tamamı (n=52; %96,3) YZ beyanında bulunmuş olup, bu dağılım istatistiksel olarak da anlamlı düzeydedir ($\chi^2(1) = 6,657, p = 0.010$). Söz konusu dağılımın etki büyüklüğünü ortaya koymak için yapılan hesaplamada, grubun Cramer's V değeri 0,14 olarak tespit edilmiştir. COPE ilkelerine atıfta bulunan dergiler kadar yüksek bir oran olmasa dahi, WAME ilkelerine atıfta bulunan dergilerde (n=54; %15,9) de istatistiksel olarak anlamlı bir eğilim gözlenmiştir. Bu gruptaki dergilerin YZ beyan oranı, atıfta bulunmayan dergilere kıyasla (%33,3'e karşı %13,6) anlamlı biçimde daha yüksektir ($\chi^2(1) = 10,042, p = 0.002$). Etki değeri ise 0,17 olarak hesaplanmıştır (Cramer's V=0,17). Buna karşın, bir diğer önemli kuruluş olan ICMJE'nin ilkelerine atıf ile YZ beyanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2(1) = 1,89, p = .168$). Bu ilkelere atıfta bulunan dergiler (n=54; %15,9) arasında yalnızca yedi dergi YZ beyanında bulunmuştur. Mevcut veriler, COPE ve WAME ilkelerinin YZ farkındalığı ve dergilerin YZ politikalarını benimseme ve görünür kılma eğilimi üzerinde zayıf da olsa belirgin bir etkiye sahip olduğunu, ancak ICMJE'nin bu bağlamda etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır. Elde edilen bu bulgu, YZ beyanının uluslararası etik ve mesleki organizasyonlara yapılan atıflarla pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Ancak bu organizasyonların rehberlerinin esasen yayımcılık etiği ve editöryal standartlar üzerine inşa edildiği dikkate alındığında, araştırma kapsamındaki dergilerin bu kuruluşlara atıfta bulunmalarının YZ'ye özgü farkındalık, yeterlilik ya da yetkinlik düzeyini doğrudan yansıttığını söylemek güçtür.

Tartışma

Çalışma verileri ulusal düzeyde DPA platformunda yer alan dergilerin yapay zekâ (YZ) politikalarına ilişkin mevcut durumunu ortaya koyarken, aynı zamanda uluslararası literatürde belirtilen eğilimlerle karşılaştırıldığında önemli paralellikler ve ayrışmalar barındırmaktadır. Elde edilen bulgular, Türk akademik dergilerinde YZ politikalarının henüz kurumsal düzeyde olgunlaşmadığını, bu konudaki düzenlemelerin büyük ölçüde "etik ilkeler" altında sınırlı biçimde yer aldığını ve çoğunlukla yazar merkezli bir sorumluluk anlayışıyla şekillendiğini ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, son yıllarda dünya genelinde yürütülen benzer çalışmalarla (Lund ve Naheem, 2023; Gomes vd., 2023; Silverman vd., 2023; Yin vd., 2025) genel eğilim açısından örtüşmektedir.

Lund ve Naheem (2023) tarafından yürütülen çalışmada, üst düzey dergilerin yarısından fazlasının YZ yazarlık politikalarına yer verdiği, ancak bu politikaların kapsam ve konumlandırma biçimlerinde ciddi farklılıklar bulunduğu belirtilmiştir. Bu

durum, evreni oluşturan dergilerin yalnızca %15,9’unda YZ politikası bulunmasıyla kıyaslandığında, ulusal dergi yayıncılığının YZ politikalarına adaptasyon sürecinin, literatürdeki yüksek etki faktörlü dergi gruplarına kıyasla henüz gelişim aşamasında olduğunu ve yapısal bir farklılık sergilediğini ortaya koymaktadır. Benzer biçimde, ele alınan dergilerde Gomes ve diğerlerinin (2023) vurguladığı şeffaflık, bilgilendirme ve sorumluluk paylaşımı gerekliliklerinin yeterince karşılık bulmadığı, YZ kullanımına dair şeffaf beyan zorunluluğunun (Madde 5) yalnızca %14,7 düzeyinde kaldığı tespit edilmiştir.

Uluslararası literatürde YZ politikalarına ilişkin bir diğer önemli tespit, politika beyanlarının yalnızca yazarlar değil, aynı zamanda editör, hakem ve yayımcı rollerini de kapsayacak şekilde çok aktörlü bir çerçevede ele alınması gerektiği yönündedir (Silverman vd., 2023; Garcia, 2024; Hoyt vd., 2025). Buna karşın, DPA dergileri örneğinde bu aktör gruplarına yönelik beyan oranlarının oldukça düşük (%0,9–%4,7 aralığında) olması, kurumsal düzeyde sorumluluk tanımlarının eksikliğini açıkça göstermektedir. Bu bulgu, Garcia (2024) ile Ebadi ve diğerlerinin (2025) çalışmalarında dile getirilen, “hakemlik ve editoryal süreçlerde YZ kullanımına dair açık protokol eksikliğinin yayımcılık sürecinin bütünlüğünü zedeleyebileceği” yönündeki endişeleri destekler niteliktedir.

Bulgularda YZ’nin “yazar olarak kabul edilmemesi” yönündeki tutumun tüm dergilerde ortak olması, uluslararası standartlarla (ör. ICMJE, WAME, COPE) tam bir uyum göstermektedir. Nitekim Cheng ve Wu (2024) ile Yin ve diğerlerinin (2025) bulguları da önde gelen uluslararası kuruluşların bu yaklaşımı benimsediğini ve dergilerin büyük kısmının yayım politikaları ile bu ilkeyi uyumlaştırdıklarını ortaya koymuştur. Ancak, Türkiye’deki dergilerde bu tutumun “politik bilinçle değil, kural tekrarıyla” sürdürüldüğü, yani çoğunlukla yüzeysel bir uyumun söz konusu olduğu söylenebilir. Bu durum, Qadhi ve diğerlerinin (2024) da belirttiği üzere, “eleştirel dijital okuryazarlığın” ve YZ’nin etik, sosyal ve politik boyutlarına ilişkin derinlemesine farkındalığın henüz yerleşmediğini göstermektedir.

Yayınevi türleri arasındaki farklar bağlamında elde edilen bulgular da dikkat çekicidir. Üniversite yayınevleri tarafından yayımlanan dergilerde YZ beyan oranı diğer kategorilere kıyasla anlamlı biçimde daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, Kim’in (2024) LIS alanındaki çalışmasında ortaya koyduğu, güçlü kurumsal yapıya sahip ve yüksek etki faktörlü dergilerin YZ politikalarını benimsemeye daha hızlı hareket ettikleri yönündeki bulgularla örtüşmektedir. Ancak genel eğilim itibarıyla, DPA dergilerinde yayınevi türü, dergi alanı veya atıf veri tabanlarında yer alma durumu gibi değişkenlerin YZ politikası benimseme eğilimi üzerinde istatistiksel olarak belirleyici bir fark oluşturmadığı görülmektedir. Bu durum, uluslararası literatürde yüksek etki faktörlü veya büyük yayınevi yapısına sahip dergilerin YZ düzenlemelerinde daha hızlı hareket ettiği yönündeki bulgularla (Kim, 2024; Simsek vd., 2024) bir uyumsuzluk sergilemektedir. Söz konusu istatistiksel farksızlığın yayınevi aidiyeti, konu alanı veya saygın bir dizinde yer alma durumundan ziyade, bireysel veya editoryal farkındalık gibi ölçülmesi güç dışsal değişkenlere bağlı olabileceği düşünülmektedir. Diğer taraftan DPA dergilerinde yayınevi türü, konu alanı ve dizinlenme statüsü gibi değişkenlerin YZ politikası üzerinde anlamlı bir fark oluşturmaması, ulusal akademik yayımcılık ekosisteminde bütüncül olarak bir durağanlığın var olduğunu da göstermektedir. Konu ile ilgili literatürde daha kurumsallaşmış veya yüksek etki faktörlü dergilerin bu tür politikalarda öncül olması beklenirken (Kim, 2024; Yin vd., 2025), DPA örneğinde farkın bulunamaması, YZ politikası eksikliğinin belirli bir kesime özgü değil, dergi yayıncılık çevresinin tamamını kapsayan sistemsel bir gecikme olduğunu düşündürmektedir. Bu anlamlı olmayan sonuçlar, problemin yaygınlığını ve çözüm için bireysel dergi çabalarından ziyade politika koyucu üst kurumların rehberliğine duyulan ihtiyacı daha güçlü bir biçimde ortaya koymaktadır.

İlgili uluslararası çalışmalar, dergilerin YZ politikalarında standartlaşma, bütüncüllük ve uyarlanabilirlik ihtiyacına vurgu yaparken, elde edilen bulgular Türkiye’deki dergilerde bu sürecin henüz başlangıç düzeyinde olduğunu göstermektedir. Özellikle El Harrath’ın (2025) belirttiği “etik kullanım” ve “veri bütünlüğü” temalarının DPA örneğinde neredeyse hiç temsil edilmemesi, bu alandaki olgunluk farkını net biçimde ortaya koymaktadır.

Çalışmada COPE ve WAME ilkelerine atıfta bulunan dergilerde YZ beyan oranlarının anlamlı çıkması ($p<.05$), uluslararası etik ilkelere yönelimin YZ farkındalığıyla pozitif ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, Lund ve Naheem (2023) ile Gulumbe ve diğerleri (2024) tarafından da vurgulanan “etik kurumsallaşma ile YZ politikası benimseme arasında pozitif ilişki vardır” bulgusuyla uyumludur. Buna karşın, ICMJE ilkelerine yapılan atıflarda anlamlı bir fark bulunmaması, tıp alanı dışındaki dergilerde bu yönergenin etkisinin sınırlı kaldığını düşündürmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, DPA dergilerinde YZ politikalarının yazar merkezli olduğu, bireysel etik sorumluluk anlayışıyla sınırlı kaldığı, kurumsal ve editöryal düzeyde politika eksikliğinin belirgin olduğu, şeffaflık ve beyan zorunluluğuna yönelik farkındalığın henüz düşük olduğu ve uluslararası etik kuruluşlara yapılan atıfların, YZ politikalarının gelişiminde sınırlı ama olumlu bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu gerçeklik Hoyt ve diğerleri (2025) ile Yin ve diğerlerinin (2025) çalışmalarında vurguladıkları “politika çeşitliliği” ve “standartlaşma eksikliği” tespiti ile de örtüşmektedir. Ancak, akademik yayıncılığın güvenilirliği, yalnızca YZ kullanımına dair beyan zorunluluğuna değil, aynı zamanda bu beyanların nasıl kontrol edileceği, etik ihlallerin nasıl tanımlanacağı ve hangi yaptırımların uygulanacağı gibi kurumsal mekanizmalarla desteklenmesine bağlıdır. Bu açıdan bakıldığında, ulusal akademik yayıncılığımız henüz yolun başında duruyor görünmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, DPA platformu ve aktif statüdeki 340 derginin web sayfaları üzerinde yapılan kapsamlı bir incelemeyle, akademik yayıncılıkta yapay zekâ (YZ) politikalarının mevcut durumunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Bulgular genel olarak, YZ politikalarının ulusal akademik dergiler bağlamında henüz kurumsallaşma aşamasına ulaşmadığını, bu konuda farkındalığın sınırlı düzeyde seyrettiğini ve mevcut beyanların çoğunlukla “etik ilkeler” alt başlığı altında yer alan sınırlı ifadelerden ibaret olduğunu göstermektedir. Araştırmada elde edilen sonuçlar şu şekilde ayrıntılandırılmıştır.

- İncelenen dergilerin yalnızca %15,9’unun (n=54) YZ’ye ilişkin herhangi bir politika beyanında bulunduğu, %84,1’inin (n=286) ise bu konuda hiçbir açıklama içermediği belirlenmiştir. Bu durum, YZ’nin akademik yayıncılık ekosistemine uyumlaştırılmasının henüz başlangıç düzeyinde olduğunu ve çoğu derginin bu alanda kurumsal bir politika üretmediğini göstermektedir. YZ politikası bulunan dergiler arasında ise beyan biçimlerinin ağırlıklı olarak yazar merkezli olduğu, buna karşılık editör, hakem ve yayımcı rollerine ilişkin sorumluluk tanımlarının son derece sınırlı kaldığı görülmüştür.
- Disiplinlere göre dağılım incelendiğinde, fen, sosyal ve tıp bilimleri dergileri arasında YZ beyan oranlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2 (2) = 1,273, p = .529$). Sosyal bilimler alanında oran nispeten daha yüksek olsa da (%17,3), fark istatistiksel açıdan anlam taşımamaktadır. Benzer şekilde, dergilerin atıf veri tabanlarında taranma durumu ($\chi^2 (1) = 2,080, p = .149$) ya da yayınevi türü ($\chi^2 (3) = 5,56, p = .135$) de YZ politikası benimseme eğilimini anlamlı biçimde etkilememektedir. Bununla birlikte, yalnızca üniversite yayınevleri kategorisinde beklenen değerin üzerinde bir sapma bulunmuş (Adj. Residual = 2,3) ve bu yayınevlerinin YZ beyanında bulunma eğiliminin diğer yayınevlerine göre görece daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Alt ölçütler (Tablo 3) incelendiğinde, YZ politikalarının büyük ölçüde yazar merkezli etik sorumluluklar çerçevesinde şekillendiği ortaya çıkmıştır. Dergilerin tamamı YZ’nin yazar olarak kabul edilmediğini belirtirken (Madde 4), YZ kullanımını beyan etme zorunluluğu (%14,7) ve yazarın YZ kullanımından sorumlu olduğu yönündeki ifadeler (%14,4) en sık vurgulanan maddelerdir. Buna karşın, editör (%4,7), hakem (%4,7) ve yayımcı (%0,9) sorumluluklarına dair ifadelerin yok denecek kadar az olması, YZ politikalarının henüz kurumsal düzeyde olgunlaşmadığını göstermektedir. Ayrıca, hiçbir derginin YZ kullanımı için etik kurul bildirimi talep etmemesi (Madde 12) ve yalnızca %4,7’sinin etik riskler ve yaptırımlar konusunda beyan içermesi (Madde 13), politika düzeyinde ciddi boşluklara işaret etmektedir.
- Beyan biçimi açısından (Tablo 4) bakıldığında, YZ’ye dair ifadelerin çoğunlukla bağımsız politika metinleri yerine “etik ilkeler” başlığı altında ve alt bölümler şeklinde yer aldığı belirlenmiştir. Bu durum, YZ’nin akademik yayıncılıkta hâlen mevcut etik çerçevelere eklenmiş, ikincil bir konu olarak ele alındığını göstermektedir. Özellikle yazar sorumluluğu ile ilgili maddelerde (Madde 5 ve 8) alt bölüm ve bağımsız politika biçimlerinin dengeli bir şekilde yer alması, etik bilincin yazar düzeyinde gelişmeye başladığını, ancak editöryal ve kurumsal yapıların bu süreçte yeterince dâhil olmadığını ortaya koymaktadır.
- Uluslararası etik kuruluşlara yapılan atıflar açısından (Tablo 5), COPE ve WAME ilkelerine atıfta bulunan dergilerin YZ beyanında bulunma oranlarının anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (COPE: $\chi^2 (1) = 6,657, p = .010$; WAME: $\chi^2 (1) = 10,042, p = .002$). Bu bulgu, uluslararası etik standartlarla uyumlu hareket eden dergilerin YZ farkındalığı bakımından daha ileri bir konumda olduğunu göstermektedir. Buna karşın, ICMJE ilkelerine atıfta bulunma durumu ile YZ beyanı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir ($\chi^2 (1) = 1,89, p = .168$).

Elde edilen sonuçlara genel olarak bakıldığında, YZ politikalarının ulusal akademik yayımcılığında hâlen gelişim aşamasında olduğu ve mevcut düzenlemelerin daha çok bireysel etik sorumluluk düzeyinde şekillendiği görülmektedir. Kurumsal aktörler (yayımcı, editör, hakem) düzeyinde politika eksikliği ve yaptırım mekanizmalarının yetersizliği, bu alanda yapısal bir boşluğa işaret etmektedir. Buna göre, DPA platformundaki dergilerde YZ'ye yönelik politikaların; kurumsal değil bireysel (yazar merkezli) etik anlayışla şekillendiği, disiplin, dizinlenme ve yayınevi türü gibi değişkenlerden bağımsız biçimde genel olarak düşük düzeyde seyrettiği, uluslararası etik standartlara atıfta bulunan dergilerde ise farkındalık düzeyinin görece daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, bu dergilerde de kurumsal politika, yaptırım ve yönetim mekanizmaları henüz tam olarak işlevsellik kazanmamıştır.

Çalışmanın örneklem grubunu oluşturan dergilerden elde edilen verilere göre; YZ politikalarının yapısal derinliği sınırlı, yazar merkezli beyan ağırlığı belirgin; yayınevi, editör ve hakem rollerinin kurumsal düzeydeki politika yansımaları ise oldukça zayıftır. Akademik yayımcılıkta yapay zekâ kullanımının giderek artacağı öngörüsüyle bakıldığında, dergilerin yalnızca yazar merkezli değil, editöryal ve kurumsal düzeyde bütüncül YZ politikaları geliştirmesi kaçınılmazdır. Bu politikaların YZ araçlarının kullanımına dair açık beyan zorunluluklarını, editöryal karar süreçlerindeki etik riskleri, veri güvenliği ve şeffaflık ilkelerini içerecek biçimde kurgulanması ise uygulanabilirliğin ön koşuludur. Söz konusu gerekliliklerin uluslararası etik kuruluşların güncel yönergeleriyle uyumlu olarak yeniden yapılandırıldığı bir kimlik, akademik yayımcılığın tüm paydaşları açısından YZ'den elde edilecek kazanımları daha değerli ve derinlikli kılacaktır. Bu kapsamda web içeriklerinin zamansal değişkenliği ve araştırmacı değerlendirmelerindeki öznellik payı, çalışmanın metodolojik sınırları olarak dikkate alınmalıdır. Akademik yayımcılıkta YZ kullanımının standartlaştırılması adına, Türkiye'deki en kapsamlı akademik yayımcılık platformu olan DPA'nın yaratıcısı ve sorumlusu TÜBİTAK ULAKBİM'in oluşturacağı bir üst politikanın, rehber olma anlamında kıymetli olacağı değerlendirilmiştir. Çalışma, bu konuyla ilgili uygun bir dönüşüme katkı verdiği ölçüde amacına ulaşmış olacaktır..

Yazarlık katkısı

Kavramsal tasarım: K.B., M.A.A., C.P.; Tasarım: K.B., M.A.A., C.P.; Veri toplama: K.B., M.A.A., C.P.; Veri analizi: K.B.; Veri yorumlama: K.B., M.A.A.; Makalenin taslağının hazırlanması: K.B., M.A.A., C.P.; Makalenin eleştirel revizyonu: K.B., M.A.A.. Yazar(lar) sonuçları inceledi, makalenin son halini onayladı ve bu çalışmanın tüm yönlerinden sorumlu olmayı kabul etti.

Etik kurul onayı

Çalışma için Etik Kurul izni gerekmemektedir.

Veri kullanılabilirliği beyanı

Bu çalışmanın bulgularını destekleyen veriler, makul talep üzerine sorumlu yazardan temin edilebilir.

Çıkar çatışması

Yazar(lar) herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmiştir.

Finansman

Yazar(lar), bu çalışma için herhangi bir finansal destek alınmadığını beyan etmiştir.

Üretken Yapay Zeka Beyanı

Yazar(lar), bu çalışmanın yazımı veya hazırlanması sürecinde herhangi bir üretken yapay zekâ veya yapay zekâ destekli teknolojinin kullanılmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Bornmann, L., Wu, L. ve Ettl, C. (2024). The use of ChatGPT for identifying disruptive papers in science: a first exploration. *Scientometrics*, 129, 7161–7165. <https://doi.org/10.1007/s11192-024-05176-z>
- Cheng, K., ve Wu, H. (2024). Policy framework for the utilization of generative AI. *Critical Care*, 28(1), 128. <https://doi.org/10.1186/s13054-024-04917-z>
- Cochran, W. G. (1963). *Sampling techniques*. John Wiley & Sons.
- Dalalah, D. ve Dalalah, O.M.A. (2023). The false positives and false negatives of generative AI detection tools in education and academic research: The case of ChatGPT. *International Journal of Management Education*, 21(2), 100822. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2023.100822>
- de Winter, J. (2024). Can ChatGPT be used to predict citation counts, readership, and social media interaction? An exploration among 2222 scientific abstracts. *Scientometrics*, 129, 2469–2487. <https://doi.org/10.1007/s11192-024-04939-y>
- Duan, Y., Edwards, J. S., ve Dwivedi, Y. K. (2019). Artificial intelligence for decision making in the era of Big Data—evolution, challenges and research agenda. *International Journal of Information Management*, 48, 63–71. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2019.01.021>
- Dupps, W. J. (2023). Artificial intelligence and academic publishing. *Journal of Cataract & Refractive Surgery*, 49(7), 655–656. <https://doi.org/10.1097/j.jcrs.0000000000001223>
- Ebadi, S., Nejadghanbar, H., Salman, A. R., ve Khosravi, H. (2025). Exploring the impact of generative AI on peer review: Insights from journal reviewers. *Journal of Academic Ethics*, 23, 1383–1397. <https://doi.org/10.1007/s10805-025-09604-4>
- El Harrath, A. (2025). Navigating the new frontier: An analysis of applied linguistics journals' editorial policies on AI use in scientific publishing. *International Journal of Linguistics and Translation Studies*, 6, 1–10. <https://doi.org/10.36892/ijlts.v6i3.593>
- Ganjavi, C., Eppler, M. B., Pekcan, A., Biedermann, B., Abreu, A., Collins, G. S., Gill, I. S. ve Cacciamani, G. E. (2024). Publishers' and journals' instructions to authors on use of generative artificial intelligence in academic and scientific publishing: bibliometric analysis. *The BMJ*, 384, e077192. <https://doi.org/10.1136/bmj-2023-077192>
- Garcia, M.B. (2024). Using AI tools in writing peer review reports: Should academic journals embrace the use of ChatGPT?. *Annals of Biomedical Engineering*, 52, 139–140. <https://doi.org/10.1007/s10439-023-03299-7>
- Gendron, Y., Andrew, J. ve Cooper, C. (2022). The perils of artificial intelligence in academic publishing. *Critical Perspectives on Accounting*, 87, 102411. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2021.102411>
- Gomes, W. J., Evora, P. R. B., ve Guizilini, S. (2023). Artificial intelligence is irreversibly bound to academic publishing - ChatGPT is cleared for scientific writing and peer review. *Brazilian Journal of Cardiovascular Surgery*, 38(4), e20230963. <https://doi.org/10.21470/1678-9741-2023-0963>
- Goyanes, M., ve Lopezosa, C. (2024). ChatGPT en Ciencias Sociales: Revision de la literatura sobre el uso de inteligencia artificial (IA) de OpenAI en investigacion cualitativa y cuantitativa. *Anuario ThinkEPI*, 18, e18e04. <https://doi.org/10.3145/thinkepi.2024.e18a04>
- Goyanes, M., Lopezosa, C. ve Piñeiro-Naval, V. (2025). The use of artificial intelligence (AI) in research: A review of author guidelines in leading journals across eight social science disciplines. *Scientometrics*, 130, 3725–3741. <https://doi.org/10.1007/s11192-025-05377-0>
- Gulumbe, B.H., Audu, S.M. ve Hashim, A.M. (2024). Balancing AI and academic integrity: What are the positions of academic publishers and universities? *AI & Society*, 40, 1775–1784. <https://doi.org/10.1007/s00146-024-01946-8>
- Hartley, J., Jolevski, F., Melo, V., ve Moore, B. (2024). The labor market effects of generative artificial intelligence. SSRN. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5136877>
- Hern A. (2022, 4 Aralık). AI bot ChatGPT stuns academics with essay-writing skills and usability. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/technology/2022/dec/04/ai-bot-chatgpt-stuns-academics-with-essay-writing-skills-and-usability>
- Hoyt, R., Limon, A., ve Chang, A. (2025). Generative AI and scientific manuscript peer review. *Intelligence-Based Medicine*, 11, 100246. <https://doi.org/10.1016/j.ibmed.2025.100246>
- Hu, K. (2023, 2 Şubat). ChatGPT sets record for fastest-growing user base – analyst note. *Reuters*. <https://www.reuters.com/technology/chatgpt-sets-record-fastest-growing-user-base-analyst-note-2023-02-01/>

- Huang, J. ve Tan, M. (2023). The role of ChatGPT in scientific communication: writing better scientific review articles. *American Journal Cancer Research*, 13(4), 1148-1154. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10164801/>
- Kim, E. (2024). Analyzing AI use policy in LIS: Association with journal metrics and publisher volume. *Scientometrics*, 129, 7623–7644. <https://doi.org/10.1007/s11192-024-05189-8>
- Kooli, C., ve Al Muftah, H. (2022). Artificial intelligence in healthcare: A comprehensive review of its ethical concerns. *Technological Sustainability*, 1(2), 121–131. <https://doi.org/10.1108/TECHS-12-2021-0029>
- Kousha, K. (2024). How is ChatGPT acknowledged in academic publications? *Scientometrics*, 129, 7959–7969. <https://doi.org/10.1007/s11192-024-05193-y>
- Lehr, S. A., Caliskan, A., Liyanage, S., ve Banaji, M. R. (2024). ChatGPT as research scientist: Probing GPT capabilities as a research librarian, research ethicist, data generator, and data predictor. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 121(35), e2404328121. <https://doi.org/10.1073/pnas.2404328121>
- Lund, B. D. ve Naheem, K. T. (2023). Can ChatGPT be an author? A study of artificial intelligence authorship policies in top academic journals. *Learned Publishing*, 37(1), 13–21. <https://doi.org/10.1002/leap.1582>
- Lund, B. D., Wang, T., Mannuru, N. R., Nie, B., Shimray, S. ve Wang, Z. (2023). ChatGPT and a new academic reality: Artificial Intelligence-written research papers and the ethics of the large language models in scholarly publishing. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 74(5), 570-581. <https://doi.org/10.1002/asi.24750>
- McCarthy, J. (2007). From here to human-level AI. *Artificial Intelligence*, 171(18), 1174–1182.
- Macdonald, C., Adeyoye, D., Sheikh, A. ve Rudan, I. (2023). Can ChatGPT draft a research article? An example of population-level vaccine effectiveness analysis. *Journal of Global Health*, 13, 01003. <https://doi.org/10.7189/jogh.13.01003>
- Merriam-Webster (2025). Artificial intelligence. *Merriam-Webster.com dictionary* içinde <https://www.merriam-webster.com/dictionary/artificial%20intelligence>
- Naik, N., Hameed, B. Z., Shetty, D. K., Swain, D., Shah, M., Paul, R., Aggarwal, K., Ibrahim, S., Patil, V., Smriti, K., Shetty, S., Rai, B. P., Chlosta, P., ve Somani, B. K. (2022). Legal and ethical consideration in artificial intelligence in healthcare: Who takes responsibility? *Frontiers in Surgery*, 9, 862322. <https://doi.org/10.3389/fsurg.2022.862322>
- Nigel, C. (2023). To ChatGPT or not to ChatGPT? The impact of artificial intelligence on academic publishing. *The Pediatric Infectious Disease Journal*, 42(4), 275. <https://doi.org/10.1097/INF.0000000000003852>
- Ng, D. T. K., Leung, J. K. L., Chu, S. K. W., ve Qiao, M. S. (2021). Conceptualizing AI literacy: An exploratory review. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 2, 100041. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2021.100041>
- Orduña-Malea, E. ve Cabezas-Clavijo, Á. (2023). ChatGPT and the potential growing of ghost bibliographic references. *Scientometrics*, 128(9), 5351–5355. <https://doi.org/10.1007/s11192-023-04804-4>
- OpenAI. (2022, 30 Kasım). *Karşınızda ChatGPT*. <https://openai.com/tr-TR/index/chatgpt/>
- Plata, S., De Guzman, M. A. ve Quesada, A. (2023). Emerging research and policy themes on academic integrity in the age of Chat GPT and generative AI. *Asian Journal of University Education*, 19(4), 743-758. <https://doi.org/10.24191/ajue.v19i4.24697>
- Qadhi, S. M., Alduais, A., Chaaban, Y., ve Khraisheh, M. (2024). Generative AI, research ethics, and higher education research: Insights from a scientometric analysis. *Information*, 15(6), 325. <https://doi.org/10.3390/info15060325>
- Rahman, M. M., ve Watanobe, Y. (2023). ChatGPT for education and research: Opportunities, threats, and strategies. *Applied Sciences*, 13(9), 5783. <https://doi.org/10.3390/app13095783>
- Rakha E. A., Toss M., Shiino S., Gamble, P., Jaroensri, R., Mermel, C. H. ve Chen, P. C. (2021). Current and future applications of artificial intelligence in pathology: A clinical perspective. *Journal of Clinical Pathology*, 74(7), 409-414. <https://doi.org/10.1136/jclinpath-2020-206908>
- Sandnes, F. E. (2024). Can we identify prominent scholars using ChatGPT? *Scientometrics*, 129(1), 713–718. <https://doi.org/10.1007/s11192-023-04882-4>
- Silverman, J. A., Ali, S. A., Rybak, A., Van Goudoever, J. B., ve Leleiko, N. S. (2023). Generative AI: Potential and pitfalls in academic publishing. *JPGN Reports*, 4(4), e387. <https://doi.org/10.1097/PG9.0000000000000387>
- Simsek, O., Manteghinejad, A., ve Vossough, A. (2024). A comparative review of imaging journal policies for use of AI in manuscript generation. *Academic Radiology*, 31(12), 5232–5236. <https://doi.org/10.1016/j.acra.2024.05.006>
- Singhal, K., Azizi, S., Tu, T., Mahdavi, S. S., Wei, J., Chung, H. W., Scales, N., Tanwani, A., Cole-Lewis, H., Pfohl, S., Payne, P., Seneviratne, M., Gamble, P., Kelly, C., Babiker, A., Schärli, N., Chowdhery, A., Mansfield, P., Demner-Fushman, D., ... Natarajan, V. (2023). Large language models encode clinical knowledge. *Nature*, 620(7972), 172-180. <https://doi.org/10.1038/s41586-023-06291-2>

- Stokel-Walker C. (2022). AI bot ChatGPT writes smart essays — should professors worry? *Nature*, December 9, 2022. <https://www.nature.com/articles/d41586-022-04397-7>
- The Lancet Digital Health. (2023). ChatGPT: friend or foe?. Editorial. *Lancet Digital Health*, 5(3), e102, March. [https://www.thelancet.com/journals/landig/article/PIIS2589-7500\(23\)00023-7/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/landig/article/PIIS2589-7500(23)00023-7/fulltext)
- Thorp, H. H. (2023). ChatGPT is fun, but not an author. *Science*, 379(6630), 313. <https://doi.org/10.1126/science.adg7879>
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu [TÜBİTAK]. (2026). *Destek süreçlerinde üretken yapay zekânın (ÜYZ) sorumlu ve güvenilir kullanımı rehberi*. <https://tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/hakkimizda/uretken-yapay-zeka-rehberi>
- Wang, P. (2019). On defining artificial intelligence. *Journal of Artificial General Intelligence*, 10(2), 1–37. <https://doi.org/10.2478/jagi-2019-0002>.
- Xames, M. D., ve Shefa, J. (2023). ChatGPT for research and publication: Opportunities and challenges. *Journal of Applied Learning and Teaching*, 6(1), 390-395. <https://doi.org/10.37074/jalt.2023.6.1.20>
- Xu, Y., Liu, X., Cao, X., Huang, C., Liu, E., Qian, S., Liu, X., Wu, Y., Dong, F., Qiu, C. W., ve Qiu, J. (2021). Artificial intelligence: A powerful paradigm for scientific research. *The Innovation*, 2(4), 100179. <https://doi.org/10.1016/j.xinn.2021.100179>
- Yasmin, H. ve Mazhar, R. (2022). AI in education: A few decades from now. P. P. Churi, S. Joshi, M. Elhoseny ve A. Omrane (Ed.). *Artificial Intelligence in Higher Education içinde* (ss. 1-30). CRC Press.
- Yin, S., Huang, S., Xue, P., Xu, Z., Lian, Z., Ye, C., Ma, S., Liu, M., Hu, Y., Lu, P., ve Li, C. (2025). Generative artificial intelligence (GAI) usage guidelines for scholarly publishing: A cross-sectional study of medical journals. *BMC Medicine*, 23(1), 77. <https://doi.org/10.1186/s12916-025-03899-1>
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. (2024). *Yükseköğretim kurumları bilimsel araştırma ve yayın faaliyetlerinde üretken yapay zekâ kullanımına dair etik rehber*. <https://proje.yok.gov.tr/tr/page/635>
- Zhang, Q., Fotaki, A., Ghadimi, S., Wang, Y., Doneva, M., Wetzl, J., Delfino, J. G., O'Regan, D. P., Prieto, C., ve Epstein, F. H. (2024). Improving the efficiency and accuracy of cardiovascular magnetic resonance with artificial intelligence—review of evidence and proposition of a roadmap to clinical translation. *Journal of Cardiovascular Magnetic Resonance*, 26(2), 101051. <https://doi.org/10.1016/j.jocmr.2024.101051>